

Verslag Landelijke eindexamenbespreking vmbo-gl/tl 18 mei 2021

Centraal eindexamen Nederlands 2021 vmbo-gl/tl, eerste tijdvak

---

Dit verslag is opgesteld naar aanleiding van de landelijke digitale eindexamenbespreking op 18 mei 2021 in aanwezigheid van 16 docenten Nederlands vmbo onder auspiciën van Levende Talen Nederlands. De clustermanager Talen en Kunstvakken vmbo van het CvTE en de voorzitter van de vaststellingscommissie van het CvTE waren bij de opstart van deze bijeenkomst aanwezig, alsmede twee bestuursleden van Levende Talen Nederlands. De bespreking had tot doel om een handreiking voor docenten op te stellen t.b.v. het correctievoorschrift.

Dit document corrigeert of vervangt het correctievoorschrift niet, maar zou voor de betrokken docenten ondersteuning kunnen bieden bij interpretatiekwesties onder andere van artikel 3.3 uit genoemd voorschrift. Het heeft dus geen rechtsgrond.

Inhoudelijke knelpunten of (vermeende) tekortkomingen in de examenopdrachten zullen door Levende Talen Nederlands aan het CvTE kenbaar worden gemaakt. In het verslag wordt expliciet vermeld om welke kwesties het gaat. Het correctievoorschrift blijft onverminderd van kracht, tenzij het CvTE schriftelijk anders beslist. De individuele docent is en blijft aansprakelijk voor de toegekende scores op basis van het door het CvTE voorgelegde correctievoorschrift.

Algemeen

De teksten en ook de inhoud van de schrijfoopdracht sluiten goed aan bij de belevingswereld van de kandidaten. De teksten zijn aansprekend. Het niveau van de vragen en de opdrachten is veelal passend bij vmbo-gl/tl. De examenvragen 'nieuwe stijl' waren verspreid over het examen te vinden. De opzet van dit nieuwe examen is positief ontvangen.

Zoals elk jaar zijn ook nu leerlingen in tijdnood gekomen. Wellicht door de grote hoeveelheid open vragen. De eerste tekst *En nooit lieten ze meer iets van zich horen* is inhoudelijk een interessante, maar te moeilijke tekst voor de kandidaten. Ook door het aantal vragen bij deze tekst die veel tijd vergen bij het beantwoorden leent deze tekst zich niet goed als eerste tekst van het examen.

Meerdere keren wordt van de kandidaat verwacht dat hij/zij twee redenen, verklaringen of gevolgen noteert. Beide moeten goed zijn voor het toekennen van een scorepunt. Dat is onbevredigend aangezien kandidaten regelmatig een van beide antwoorden goed hebben.

Het CvTE wordt verzocht bij het vaststellen van de n-term rekening te houden met de invoering van de nieuwe vraagstelling en de genoemde tijdnood waardoor niet alle leerlingen het volledige examen hebben afgerond.

TEKST 1: En nooit lieten ze meer iets van zich horen

- Vraag 1

De eerste vraag is meteen een lastige vraag. Zo'n vraag is beter te beantwoorden als de kandidaat al wat geworsteld heeft met de tekst en de vragen. De vraag zou daarom beter passen aan het einde van de vragenreeks. Het is opvallend dat de vraag naar het hoofdonderwerp driemaal voorkomt in dit examen.

Antwoord C lijkt niet het juiste antwoord te zijn. Een groot deel van de tekst gaat niet over 'online' (ghosten). Een paar fragmenten uit de tekst die niet kunnen worden geplaatst bij 'online': 'telefoontjes'(r. 12) / 'verhalen over ghosting worden veelal gelinkt aan datingapps' (r. 16, dus niet uitsluitend) / 'ghosting komt ook in andere vormen voor' (r. 26). Daarbij worden in vraag 8 situaties genoemd die niet te linken zijn aan het 'onlinegedeelte'.

Na het wegstrepen van de andere antwoordmogelijkheden die gaan over delen van de tekst blijft antwoord C over. Bij dit antwoord kunnen vraagtekens geplaatst worden.

Het CvTE wordt verzocht een toelichting te geven bij de keuze voor antwoord C.

- Vraag 3

Een synoniem voor het woord 'verwaarloosbaar' behoort ook tot de kern van een goed antwoord.

- Vraag 4

Een behoorlijk pittige vraag voor de kandidaten. In alinea 3 geeft de schrijfster niet twee, maar vier verklaringen voor ghosten. Aan het begin van alinea 3 staat de derde verklaring: 'er valt zo veel te kiezen'. Het woord 'meer' in de daaropvolgende zin impliceert dat deze zin ook een verklaring is.

'Individuele contacten verliezen hun waarde' is de vierde, niet-genoemde verklaring. De woorden 'en dus' in de daaropvolgende zin geven aan dat dit antwoord ook gezien mag worden als goede verklaring voor ghosten, alhoewel het wel een bijeffect is.

Het CvTE zal gevraagd worden om een aanvulling op het correctievoorschrift te geven. Uit de aanvulling moet blijken dat 'er valt zo veel te kiezen' en 'individuele contacten verliezen hun waarde' ook gezien mogen worden als correcte antwoorden.

- Vraag 6

In het correctievoorschrift staat dat uit het antwoord van de kandidaat moet blijken dat het om 'nu/tegenwoordig' gaat voor de toekenning van een scorepunt. Daarvan is al sprake in de vraagstelling. Deze toevoeging zou om die reden geschrapt kunnen worden in het correcte antwoord.

In de vraag wordt niet vermeld uit welke alinea('s) het antwoord moet worden gehaald. Om die reden zijn ook andere antwoorden te verdedigen:

- Het ghosten is makkelijker geworden (alinea 6)
- Het is aantrekkelijker om iemand te ghosten (alinea 6)
- Het ghosten is zichtbaarder geworden (alinea 7, zie ook het signaalwoord 'bovendien')

Het CvTE zal gevraagd worden om een aanvulling op het correctievoorschrift te geven. Uit de aanvulling moet blijken dat bovenstaande opties ook gezien mogen worden als correcte antwoorden.

- Vraag 8

Het tweede voorbeeld bij vraag 8 kan geplaatst worden bij alle drie niveaus. Met een vakantievriend is heel goed een seksuele relatie mogelijk. Optie 3 is om die reden verdedigbaar. Aangezien de tijdelijkheid niet duidelijk blijkt uit het voorbeeld en het ook niet duidelijk is of het contact definitief verbroken wordt, is daarnaast optie 1 een goed antwoord.

Het CvTE zal gevraagd worden om een aanvulling op het correctievoorschrift te geven. Uit de aanvulling moet blijken dat bij het tweede voorbeeld alle antwoorden goed zijn.

- Vraag 9

De manier waarop de kandidaat de genoemde redenen moet samenvatten wordt niet beschreven. Er zijn daarom meerdere manieren mogelijk, zoals puntsgewijs of in volzinnen. Als de definitie van 'narcisme' wordt gegeven, dan is dit een goed antwoord. Het noemen van borderline (zonder toevoeging van persoonlijkheidsstoornis) is ook correct.

De derde reden, de persoonlijkheidsstoornis borderline, is eigenlijk geen goede reden aangezien het ontbreekt aan enige psychologische onderbouwing.

Vraag 9 doet denken aan de samenvattingsopdrachten uit eerdere examens. Destijds werd vrijwel altijd bij dit soort vragen het aantal te noteren redenen / verklaringen / antwoorden genoemd. Dat aantal ontbreekt nu en dat is jammer.

Het CvTE zal gevraagd worden de puntentoekenning en het correctievoorschrift zodanig aan te passen dat de derde reden, de persoonlijkheidsstoornis borderline, niet gezien mag worden als goed element. Daarnaast zal de suggestie worden gedaan om in volgende examens bij dergelijke vragen het aantal te noteren redenen / verklaringen / antwoorden toe te voegen.

- Vraag 10

Het antwoord 'fysieke pijn' is geen gevolg van ghosting. De fysieke pijn wordt genoemd omdat de afwijzing door ghosting dezelfde gebieden in de hersenen activeert als fysieke pijn. Daarmee zijn ze niet aan elkaar gelijk. Het woord 'dus' in de volgende regel geeft aan dat het juiste antwoord vervolgens wordt genoemd: lichamelijke hinder.

TEKST 2: Pas op met aubergines!

- Vraag 18

In het correctievoorschrift staan de begrippen 'emoticons' en 'emoji' tussen haakjes. Deze begrippen hoeft de kandidaat daarom niet te noteren in het antwoord hoewel er wel een betekenisverschil is tussen beide begrippen. Mocht de kandidaat een van beide begrippen bij beide kanten noteren, dan mag dat geen reden zijn om het antwoord fout te rekenen.

De beide delen van de tegenstelling leveren ook een goed antwoord op als de delen zijn genoteerd in de andere volgorde: Aan de ene kant verwarren / verwarrend zijn + Aan de andere kant verduidelijken / misverstanden voorkomen.

- Vraag 19

Bij vraag 19 wordt gevraagd de woordgroep te citeren die ongeveer dezelfde betekenis heeft als het woord 'ambigue'. Behalve het antwoord 'verschillende interpretaties' zijn er ook argumenten om de woordgroep 'leverde verschillende interpretaties op' goed te rekenen. Wanneer het woord 'ambigue' wordt opgezocht in het woordenboek dan is daar de toevoeging van een werkwoord te vinden: 'meer dan een betekenis hebbend, voor meerdere uitleg vatbaar zijn, dubbelzinnig.' De toevoeging van het werkwoord 'opleveren' maakt het antwoord niet fout.

Het CvTE zal gevraagd worden een aanvulling op het correctievoorschrift te geven.

- Vraag 22

Bij het beoordelen van het antwoord is de volgorde waarin de nummers worden genoteerd niet van belang.

TEKST 3 Klimaathelden gefeliciteerd!

- Vraag 27

Het is jammer dat het niet goed mag worden gerekend als de kandidaat bij deze vraag de hele zin citeert: 'We stonden met 40.000 in de regen voor eerlijk en ambitieus klimaatbeleid.' Op de foto zijn veel mensen met paraplu's te zien. Aan de rechterkant zijn spandoeken en borden te zien. Daaruit zou kunnen blijken dat het om een demonstratie gaat (voor een eerlijk en ambitieus klimaatbeleid). De foto suggereert dat het regent; op de foto is geen regen te zien. Dat geldt ook voor het aantal mensen. Veel suggestie!

TEKST 4: Als je puber te laat naar bed gaat

- Vraag 30

Op www.examenblad.nl staat de volgende uitleg van het begrip 'zinsgedeelte': een woord dat deel uitmaakt van een zin of een reeks van woorden die deel uitmaken van een zin. Het woord 'reeks' geeft aan dat het noodzakelijk is het deel tussen de liggende streepjes (dus het moment waarop het gehalte van dit 'slaaphormoon' in het bloed stijgt) in het antwoord te noteren. Uiteraard kan de kandidaat ook op de volgende wijze een goed antwoord noteren: 'bij pubers ... bij volwassenen' (r. 30- 34). Waarbij opgemerkt kan worden dat het ontbreken van aanhalingstekens en/of regelnummers niet een fout antwoord kan opleveren.

- Vraag 32

Deze vraag levert slechts een punt op. Er worden echter nogal wat activiteiten van de kandidaat verwacht. Voor het toekennen van het scorepunt moet de kandidaat:

- ontkennend antwoorden;
- een toelichting geven;
- het antwoord baseren uit de informatie in alinea 5;
- niet meer dan 15 woorden gebruiken.

Dit zorgt ervoor dat deze vraag bestempeld kan worden als 'moeilijk.'

Het CvTE wordt verzocht rekening te houden met de moeilijkheidsgraad van deze vraag bij het bepalen van de n-term.

SCHRIJFOPDRACHT: e-mail naar de directeur van de school

Voor veel kandidaten is de situatie in de opdracht herkenbaar. De opdracht sluit daarom goed aan bij de belevingswereld van de kandidaten.

Het nakijken van deze opdracht is lastiger dan het in eerste instantie lijkt. Het correctievoorschrift is niet altijd heel duidelijk en dat kan tot discussies leiden onder correctoren.

In enkele gevallen heeft de kandidaat veel vrijheid in de argumentatie en verwoording van de gevraagde gegevens. Zo moet de kandidaat de aanleiding voor het schrijven van de e-mail noemen. Er zijn meerdere aanleidingen mogelijk, aangezien de aanleiding als zodanig niet specifiek in de opdracht en/of de situatieomschrijving staat.

- Vraag 38.1

In tegenstelling tot voorgaande jaren wordt niet precies vermeld welke gegevens de kandidaat moet noemen bij het voorstellen van zichzelf. Het noemen van je naam is daarom voldoende.

Meerdere aanleidingen voor het schrijven van de e-mail zijn mogelijk, aangezien de opdracht en de situatieomschrijving die ruimte geven:

- Discussie in de klas
- Tekst die je hebt gelezen met de klas
- De directie wil graag weten wat de leerlingen vinden van een mogelijke aanpassing van de schooltijden.
- Voornemen om de schooltijden te veranderen

Een beschrijving van de discussie in de klas suggereert dat er meer genoemd moet worden dan enkel het onderwerp van de discussie. Hoe gedetailleerd de beschrijving moet zijn, is niet te vinden in het correctievoorschrift. Daar blijkt wel behoefte aan te zijn. Het begrip 'beschrijving' lijkt nieuw te zijn in het examen Nederlands. Zoals het er nu staat, is het voldoende als de kandidaat aangeeft dat de discussie in de klas gaat over het wel/niet zelf iets kunnen doen aan vermoeidheid.

Het CvTE wordt verzocht het correctievoorschrift op dit punt (de beschrijving van de discussie in de klas) te specificeren.

De kandidaat hoeft niet per se voor of tegen het plan te zijn om de schooltijden aan te passen. Hij/zij kan ook de twijfel bespreken en deze onderbouwen met argumenten.

Bij het geven van een passend, nieuw argument kan de kandidaat geen argument noemen dat ook al is opgevoerd als voordeel of nadeel. Een toelichting bij een argument kan niet gezien worden als een volgend argument. De argumenten moeten aansluiten bij de mening.

Het uitnodigen van de directeur hoeft niet per se te worden gegoten in een zin eindigend met een vraagteken (of met het woord 'vragen' erin). Uitnodigen of verzoeken zijn ook goede opties.

De ontvanger van de e-mail ziet op welk moment de e-mail is verstuurd. Dat maakt dat het noemen van bijvoorbeeld 'volgende week woensdag' ook correct is als voorstel voor het noemen van een datum. Hetzelfde geldt voor het noteren van tijdstippen als 'het zevende uur'. De directeur van de school weet dan wanneer hij verwacht wordt.

- Vraag 38.2

Wanneer bij het noemen van tijdstippen het woord 'uur' wordt vergeten, dan is er sprake van een formuleringsfout.

- Vraag 38.3

De aanhef van de e-mail begint met 'Geachte'. Het is daarom gepast de directeur in de mail aan te spreken met 'u'.

Het ontbreken van duidelijke afspraken rondom de conventies levert veel discussie op tussen correctoren. Het gaat dan bijvoorbeeld om het aanbrengen van een alinea-indeling en de vraag wanneer sprake is er van een alinea. De e-mail bestaat uit een inleiding, een middenstuk en een slot. Het schrijfproduct telt daarom minimaal drie alinea's, waarbij opgemerkt moet worden dat een afsluitende zin als 'Mag ik u vragen om snel te reageren?' ook als een alinea meetelt.

Een onderwerp in de onderwerpregel is passend te noemen als duidelijk wordt waar de mail over zal gaan. Dat betekent dat veel mag worden goed gerekend als onderwerp. Het onderwerp mag beginnen met een hoofdletter, maar dat hoeft niet (zie ook www.onzetaal.nl)

Een witregel tussen de slotformule en de voor- en achternaam mag, maar het is niet verplicht.

Einde verslag

Levende Talen Nederlands
18 mei 2021